

МИХАИЛ САДОВЯНУ

ЕДНО МАЛКО РАЗСЛЕДВАНЕ

Превод от румънски: Димитър Ангелов, 1980

chitanka.info

Господин кметът от наше село, от Петрещ, излезе преди един час от общината заедно със секретар-бирника. Преди да се приберат по домовете си, те както обикновено се отбиха за малко в кръчмата сред селото. Там, в дъното, има една стаичка, в която едва можеш да се завъртиш, но е удобна за двама чиновника, които искат да си отдъхнат след цял ден работа. Кръчмарят, господин Василе, за втори път бе им донесъл по половинка хубаво вино... И първия, и втория път ги погледна с усмивка в кривогледите си очи, остави каничката на масата и потърка доволно ръце.

Двамата мъже разговарят за обичайните работи на службата си. Кметът е рус, висок млад човек — син на свещеника Думитру. Изкарал е три класа в семинарията, после зарязал учението. От известно време управлява общината. Има хубав, звучен глас на псалт, но смехът му е сдържан, сподавен, с разтегнати устни. Изглежда, всеки път, когато се засмее, господин кметът Ръуц се сеца, че горните му предни зъби ги няма... Затова, когато се смее, закрива крадешком ръка устата си.

Господин Матси Пинпилеску, секретар-бирникът, е възрастен човек. Той има едър и закръглен почерк, толкова красив, че не вярвам да има някой друг такъв в цяла Румъния. Като огромно, съвсем кръгло О, излязло изпод сръчната му ръка, с и лицето му, червено като рак. На това лице като неподвижни очи на страшилище стоят кръглите му големи и сини очила, които запълват вдлъбнатините под челото му. От непрекъснатото стоене на едно място, на един стол до масата, всеки ден от толкова години насам, тялото и краката му сякаш се бяха набили и скъсили.

По едно време, към привършването на втората гарафа, замълчаха и двамата. Навън съвсем се беше стъмнило, духаше звънлив топъл вятър, предвестник на пролетта. Слабата светлинка в стаичката се отразяваше в гарафата и в празните чаши на тънки сребърни ивици. Покрай стената се чува стъпки. Някой застана до прозореца, после нечий пръст почука три пъти по стъклото.

— Кой ли ще да е? — каза Думитру Ръуц. — Пак някакви ядове в канцеларията...

— Търсят някой от нас по телефона... — И мрачните очила на секретар-бирника се втренчиха в прозореца. — Не! — добави той веднага. — Това е Амброзие, познавам го по копчетата. Виж ги как

лъщят... — И той викна силно: — Заповядайте при нас, господин *гинирал*! Влезте!

Амброзие, старшият на жандармерийския участък, едър, висок като планина, пристегнат в синята си униформа, цялата в галони, влезе, подрънквайки със сабя. На мургавото му лице разцъфна приятелска усмивка. Здрависа се с общинските отци, придърпа един стол и седна до тях.

— Знаех си аз, че ще ви намеря тук — каза той живо и весело. — Моите хора ме осведомяват за всяко движение. Питам ги: „Накъде отидоха?“ — „Нататък!“ Отивам на другия пост. „Къде влязоха?“ — „Влезли са тук!...“ Готово — и аз ви намерих тука...

Господин Василе, кръчмарят, се промъкна неусетно като нечестив дух пред вратата и плъзна поглед към клиентите си.

— Може би ще заповядате нещо?...

— Чакай бе, човек, чакай — извика Амброзие и протегна ръка към него. — Чакай, какво изникваш така като изпод земята! Първо, имам честта да съобщя на господин кмета, че преди четвърт час в мазето на общината е натикан някакъв индивид... Довел го един от караулните... Щом се мръкнало, и го видял да се шляе безцелно из селото. „Що търсиш из село, бре? (Аз съм си обучил караулите.) Що търсиш из село?“ — „А че тъй било, инак било...“ — „Хайде в общината!...“ Той не искал. И нашият го взел на щик! Добре съм си обучил аз караулните...

Фелдфебелът се усмихна и опипа с върха на пръстите черния си като гарван мустак.

— Да не е някой търговец? — попита замислено секретарят. — Ама какво търси той по вечерно време?

— Ти видя ли го? — запита неочаквано кметът, обръщайки се към Амброзие.

— Не. Караулният ми доложи. И като минавах оттук, рекох си да ви кажа и на вас като си тръгнете към къщи, можете да се отбиете в общината. И аз не разбирам кой може да бъде... Чобану казва, че носи граждански дрехи.

— Кой Чобану?

— Караулният. И каза, че не искал да върви. Нищо не говорел, само се съпротивлявал.

— Кой знае — каза замислено кметът. — Ще видим.

— Дезертър е — заяви уверено секретарят Пинтилеску. — Отначало си помислих да не е някой търговец, който трябва да идва... по някаква дребна сделка из тези места... или има да вади някакъв документ при мен... Но виждам, че трябва да е някой дезертър. Не е търговец.

— Ако имаше в общината някой стражар, щеше да го разпита — и досега може би вече щяхме да знаем... — каза Амброзие.

— Казваш, че е с граждански дрехи? — каза секретарят и повдигна очилата си. — Значи, не е дезертър. Отначало си помислих, че може да е дезертър. Но ако беше дезертър, щеше да е облечен с войнишки дрехи... Може да е векилинът на чифлика Плопени... Той има да урежда някои неща, да се договаря, да вади документи... Значи, трябва да отида и аз... Не каза ли, че търси мен?

— Чобану не ми каза нищо такова — отговори Амброзие и намигна на кмета.

— Значи, не е векилинът... И той има работа с мен... — Секретарят впери умислено очилата си в празното шише. Кметът се надигна от стола. Кръчмарят запита тъжно:

— Значи, да не нося нищо!...

Амброзие се разсмя:

— На господин Пинтилеску може да му се иска да остане, но не го оставя пленникът с гражданските дрехи... Аз съм млад човек и ме чака булката... Съжалявам, господин търговецо, съжалявам... Оставам към ваша милост с най-дълбоки почитания!

Всички се разсмяха шумно. Секретарят пак обърна сините стъкла на очилата си към гарафата и рече колебливо:

— Тогава може да е някой друг... Може да е по работа за някакъв документ, за нещо...

Но Амброзие отново смигна и кметът сложи ръка на устата си, за да прикрие празното място на двата зъба.

Пригответяха се да тръгват. Кметът започна да бърка по джобовете на жилетката си, прегъвайки се одве, но секретарят-бирникът направи знак на възражение.

— Не може така, господин кмете, аз съм се разбрал с кръчмаря... Аз плащам, господин Василе...

— Много добре, отлично! — намеси се кръчмарят, потривайки ръце. — Моля, пак заповядайте...

Излязоха през задния вход. За миг чуха врявата от гласовете в кръчмата, за миг кметът зърна бялото и сладко усмихнато лице на кръчмарката. После вратата се затвори и в лицето го лъхна топлият южен вятър. Тръгнаха мълчаливо между къщичките на селото. На всички страни мъждукаха звездички, светлинки. Амброзие си подсвиркуваше тихичко някаква песничка и подрънкваше със сабята. Секретарят се питаше тревожно: „Кой ли може да е?“ А кметът, висок и слаб, вървеше с наведена глава и си мислеше за бялото и грейнало лице, което бе зърнал за миг. После започна да размишлява върху забележката, която му беше направил префектът, за лошото състояние на пътищата в общината... Той беше човек, който си изпълняваше, доколкото можеше задълженията, но ако общината е бедна, какво можеше да стори той? Вече и подпрефектът, възрастен и хитър човек, беше започнал да го притиска... Ту пътищата, ту сградата на общината, ту подготовката на делегатите за изборите... Разбираше кметът какво означава това... Господин подпрефектът има два коня и сега в края на зимата не достига фуражът. Толкова са лоши пътищата в общината и толкова много се тревожи господин подпрефектът Джорджеску за тях, защото кметът като добър стопанин има няколко копи сено...

— Няма как! — мислеше си кметът Ръуц. — Ще се противя аз до някое време, ще си търся, доколкото мога, правото, но в края на краищата пак ще трябва да му пратя една кола сено... На големците не можеш излезе насреща!

— Какво казваш? — попита секретар-бирникът.

Ръуц се сепна.

— На големците не мож излезе насреща — отвърна кметът.

— Така е! — подкрепи го с въздишка Пинтилеску.

Амброзие изведнъж се спря и извика със заповеднически глас:

— Чобану!

Караулният, с добре прилепнала към тялото долама, препасана с ремък, и с пушка с щик през рамо, се приближи в тъмнината.

Беше слаб, брадат човек, който години наред живееше по канавките и караулеше срещу заплащане.

— Ето, този го закара в общината — каза Амброзие.

— Така ли? Ти ли го закара? — попита припряно секретарят. — Кой е той? Не ти ли каза?

— Не ми каза... — отвърна караулният с провлачен, уморен глас.

— Как тъй бе? Нямаше ли уста да го попиташ?

— Питам го, господин Матей!

— И той какво отговори?

— Той каза, че си е негова работа, нямало на мен да отговаря.

— Не ти ли каза, че търси мен?

— Не. Той е нещо като *машинистър*.

— Какъв машинистър?

— Ами че облечен е с доста овехтели дрехи... Какъв може да бъде? Гледам го аз — трябва да е машинистър...

Тримата чиновници се разсмяха и тръгнаха към общината. Четвъртият служител остана мълчалив в мрака с пушка на рамо, провесена на къса връв. Поставен да пази другите и като човек, който си изпълнява дълга, той се упъти да седне до стобора на завет от вятъра.

В кметството секретар-бирникът влезе с гневен устрем. Щом не е търговецът, щом не е векилинът, тогава напразно е бил път дотук. Ако е някой скитник, ще вида той, и с него ще се разправя. Та секретарят е човек, свикнал да се ядосва, да се гневи и да тропа с крак. Години наред е учил той тази служба. Кметът слушаше Амброзие, който му разясняваше какви инструкции дава на караулите.

— Охрана като при нас, смятам, че няма никъде!... — каза той с приятелска усмивка.

Секретарят заповяда на разсилния в общината да доведе арестанта. Той го доведе, вкара го в стаята и тримата чиновници го заразглеждаха с любопитство. Човек като човек, нищо особено. Среден на ръст, с доста износени граждански дрехи. Държеше в ръка смачканата си шапка, а под разчорлената му коса се въртяха изумените му очи, учудени от светлината и от вперените в него погледи.

— Знаех си аз, че не е нито търговецът, нито векилинът — каза с раздражение секретарят. — А бе, ти какъв си? Машинистър ли си?

— Никакъв машинистър не съм! — отвърна арестантът. — Но защо ме докараха тука?...

— Не е твоя работа! Как се казваш?

— Тудосе Казаку.

Фелдфебелът понечи да се обади, но секретарят беше настроен за отмъщение. Червеното му лице започна да се разкривява, а това

означаваше, че той се мъчи да скърца със зъби.

— А откъде си ти бе, машинисте? — изкрещя Пинтилеску.

— Ама аз не съм машинистър, господине, не съм машинистър!
— отвърна недоволно човекът.

— Какво? Какво? Ядоса ли се? Не се ядосвай чак толкова, че ще ядеш бой!... Нямах никаква работа насам нито със секретар-бирника, нито с някой друг — тогава какво търсиш?

— Ами че имам си работа...

— Може би имаш да вадиш документи, книжа?... — попита по-кратко секретарят.

— Нямам да вадя никакви документи, никакви книжа.

— Тогава си скитник!... Кой те прати?...

— Господин подпрефектът...

Тук въпросите изведнъж секнаха. Пинтилеску изведнъж сведе поглед към земята. Кметът и Амброзие се спогледаха, после Ръуц закри устата си с ръка.

— Когато преди две години служех при господин подпрефекта — сам започна човекът, — негова милост имаше и други далавери. Пращаше ме в града да нося писма на една госпожа...

Непознатият започна да се смее. Разгневен, секретарят вдигна глава:

— Е, и какво от туй? Я не бъди нахален! Какво значи това: преди две години... Служил си при господин подпрефекта, а после?

— После ме изгони, ама аз не бях виновен...

— А, значи, изгонил те!... — Секретарят скръсти ръце на гърдите си и се обърна изумено към другарите си. — А, значи, за един хаймана като този дойдохме ние тук!?... Да го бутнеш в мазето, та да му дойде акълът... Ти, господин Амброзие, си прекалено добър човек... Ама ще му дам аз да разбере. Гледай ти... идва тоя скитник... стои с нас на приказки... това-онова... Кой знае какво си откраднал на господин подпрефекта, а? Признай си, че ще има да патиш и майчиното си мляко ще кажеш...

Поразпален от виното и въодушевен от разговора, секретарят започна да подскача от яд.

— Ама, господине, аз нищо не съм откраднал, какво искате от мен? Кой сте вие?... Господин жандарм, пуснете ме да си ходя!...

— Как! Аз съм... Ей, разсилен, я ела по-близо... Я го слушай ти...

— Стой, почакай, почакай, господин Пинтилеску... — кротко каза Амброзие и тръгна към пленника. — А ти да ми кажеш на мен откъде си, откъде идваш?

— От града...

— Тъй, добре. И какво търсиш тук?

— Търся господин кмета.

— Добре. Ето, господин кметът е тук... А кой те праща при негова милост?...

— Господин подпрефектът...

— Как господин подпрефектът?... — изкрещя възмутен секретарят. — Ти, магаре такова, каза, че те е изгонил...

— Чакай, чакай... — каза Амброзие и вдигна ръка към Пинтилеску да се успокои. — Ти какво правиш при господин префекта?

— Аз служа при негова милост.

— Тъй ли? А нали каза, че те е изгонил.

— Да. Ама видя, че не съм виновен. Той си взе за жена онази госпожа и сега пак съм на служба при него.

— Каква госпожа? — намеси се секретарят.

— Госпожата, дето ѝ носех писма.

— Чакай — каза кротко Амброзие. — Добре. Значи, господин подпрефектът те е пратил при господин кмета.

— Да. Изпрати ме с поръчение...

Секретарят Пинтилеску веднага започна да се усмихва приятелски...

Приблужи се до пленника и го потупа по рамото:

— Добре бе, господине, ама защо не кажеш така? Какво все разправяш, че си машинистър и не знам още какво...

— Ама не съм машинистър, господине... — възрази човекът.

— Знам, знам... Добре... Щом идваш от страна на господин подпрефекта, ела с мен да се почерпим... Така кажи бе, бате...

— Чакай — каза пак Амброзие. — И какво имаш да казваш на господин кмета?...

— Значи... господин подпрефектът... ме прати... за малко... сено...

— Тъй ли? — каза кметът с усмивка и поклати глава. — Добре. Получих и капарото... да... Много добре...

Секретарят извади носната си кърпа, леко я прекара по мустаците си и изведнъж започна да се удивлява.

— Гледай ти!... — и започна да тегли след себе си пратеника на подпрефекта. — Отначало си мислех, че имаш някаква работа... някакви книжа... Ама откъде мога да знам!... Ела бе, ела да те почерпя...

Господин кметът стоеше замислен като сит кон пред сено. Пред очите му изчезна и образът на кръчмарката.

Само Амброзие, усмихнат и спокоен, засука мустак и му намигна, като направи знак към секретаря. После каза проникновено:

— Видя ли какво разследване? Това се казва разследване!...

1910 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.